

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Disputationes Theologicae

Quatuor Tomis distinctæ: Quibus Univerſa Theologia Scholastica Clare,
Breviter & accuratè explicatur

De Deo, Et De Angelis

Martinon, Jean

Burdegalæ, 1644

Sect. 2. De modo emanationis creaturarum à Deo.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73898](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73898)

contra D. August. lib. 83. quæstion. q. 46. sacrilegium vocans, sentire quod Deus extra se quicquam intueatur, vt secundum id res constituat. Loquitur enim de prima rerum productione, ante quam merito negat fuisse quicquam, quod Deus intuens, & imitans, mundum creauerit. Simili modo intelligendus est idem & alij Patres quando negant Deum alterius ministerio vsutum esse in mundo creando. Intelligunt enim de Angelis, aut similibus officibus: vel de principijs absolutis & improductis: contra Manichæos, Valentinos, & similes hæreticos. Alioqui verò docet Scriptura Genes. 1. & alibi sæpius, Deum causarum secundarum ministerio in multis vsu esse, etiam in mundi creatione & opere sex dierum. Vt quando dixit Genes. 1. v. 11. *Germinet terra herbam viuentem, & facientem semen, & lignum pomiferum faciens fructum suum.* Germinet, inquit, nempe etiam effectiue, iuxta naturam suam conditionem & virtutem naturalem, quam Deum tunc impeduisse, aut deinceps impedire communiter, improbabile est.

11. Adde secundo, cum eodem D. Thomæ art. 4. Deum esse quoque causam finalem omnium, iuxta illud Prouerb. 16. *Omnia propter semetipsum operatus est Dominus, vel ut habet alia versio, operatur.* Ratio D. Thomæ est, quia cum omnis creatura sit participatio quadam diuinæ bonitatis, sui diuisiua; hoc ipso quod Deus vult agere, intendit suam bonitatem, non vt acquirendam, sed vt communicandam creaturis quas producit. Confirmatur, quia Deus in omnibus suis operibus intendit primò & principaliter id quod optimum est, quod est sui ipsius bonitas. Vt enim rectè ait Aristoteles 1. Ethic. cap. 7. *Maius bonum magis seipsum expetendum est.* Et vniciusque agentis finis ille debet esse propositus, qui est optimus. Deo autem nihil melius est: & ipse sapientissimè rectissimèque ordine omnia operatur. Ergo &c. Eamque ob causam S. Dionys. cap. 4. de diuin. nom. parte 1. in fine, dicit amorem Dei esse circulare: quatenus Deus ex sui bonitate primariò dilectam, diligit creaturas: & has tenet in suam bonitatem & laudem referre. Quod tamen non ita intelligendum est, quod Deus alios quoque fines intendere nequeat, omnia tandem ad seipsum, per intentionem superiorem, velut ad finem vltimum referendo. Omnia enim propter electos aliquo modo sunt condita, vt ait Scriptura: *Omnia vestra sunt, vos autem Christi, Christus autem Dei.* 1. Cor. 3. v. 21.

12. Causalitas verò materialis, & formalis, propter suam imperfectionem Deo tribui nequeunt. Important enim necessariò rationem incompleti & perfectibilis. Ac si Deus esset causa materialis rerum omnium, sicut est efficiens, exemplaris, & finalis: continuò reciperet, periretur, & pateretur multas formas que in materiam, quoti-

die inducuntur. Pati autem, & perferri, & continuò mutari, alienissimum est à perfectione Dei, entis simplicissimi, & actus purissimi: Neque minus absurdum est, vt Deus rerum corporatarum, etiam vilissimarum, sit forma, & pars essentialis, vermium, pulicum, & similiarum. Attamen non omne munus materię vel formę Deo penitus repugnare docet mysterium Incarnationis, in quo hypostasis Verbi diuini habet rationem componentis & perfectientis intrinsecè: non ex necessitate, vel indigentia, sed potius ex abundantia & sufficientia perfectionis, vti tractat, de Incarnatione dicitur.

SECTIO II.

De modo emanationis creaturarum à Deo.

13. Doctrina D. Thomæ hac de re, tota quæ ad duo capita præcipua reuocari potest. Primum, quo genere actionis creata omnia à Deo processerint, an creatione strictè sumpta, vel alia? Secundum, an & quomodo soli Deo conueniat creare?

Circa primum, D. Thom. art. 1. docet creationem strictè sumptam nihil esse aliud quàm productionem rei ex nihilo. Particula verò, *ex nihilo*, negat concursum subiecti siue causę materialis, ex qua eductiue concurrente res fiat: vt rectè exponit Suarez. Disp. 20. Metaphys. sect. 1. post. Anselm. in Monolog. cap. 8.

14. Hinc D. Thom. infert art. 2. tale genus actionis non solum esse Deo possibile: sed etiam planè necessarium esse, quæcunque præter Deum existunt, fuisse omnia ab ipso creata, proximè scilicet, vel remotè & fundamentaliter. Quatenus vel immediatè producuntur ex nihilo, id est, non ex subiecto præsupposito, vt Angeli, animæ rationales, & materia prima: vel si ex aliquo subiecto educuntur immediatè, vt accidentia & formę substantiales materiales: remotè tamen & fundamentaliter sunt ex nihilo, quatenus ipsum subiectum ex quo fiunt, fuit productum ex nihilo, id est, non ex alio subiecto præsupposito. Ad id confirmandum adducit S. Thomas se 303. contra illud Genes. 1. *In principio creauit Deus caelum & terram.* Quod interpretans Concil. Lateranense cap. 1. de Summa Trinit. 15. inquit, Deus suppl. ab initio temporis vtramque de nihilo condidit creaturam, corporalem & Spiritalem, Angelicam & mundanam. Et eadem cum (vt rectè ait S. Thom. art. 1. & 2. in corp.) Deus sit effector rerum omnium extra se existentium, nulla prorsus excepta: & Deus nihil ex seipso tanquàm ex subiecto produxit, quia modus conueniendi subiectiue & materialiter, est imperfectus, ac Deo disconueniens: sequitur Deum fecisse aliquid ex non subiecto, ipsum saltem subiectum ex quo cepit effectio. Nam quod

DDd 4

Dionys.

Amor Dei est circularis.

Deus non obit munus causę materialis aut formalis.

D. Thom.

Creatio proprie quid sit.

Fuit necessaria in mundi productione.

Lateran.

NO

Deus primum fecit, non fecit ex subiecto. Alioquin subiectum iam factum esse debuisset, quod implicat. Item ex entibus creatis multa sunt, ut Angeli, animæ rationales, & materia prima, quæ ex subiecto fieri nequiverunt. Et omnis actio productiva quæ non est creatio, supponit creationem, atque ipsius terminum, in quo & circa quem exercetur quoddammodo. Estque omnino impossibilis in educationibus naturalibus procedi in infinitum, ita ut omnia educantur ex alijs, & nihil sit ex quo non educito cætera educantur: & in quo non sustentato, neque ininente alteri subiecto, cætera inveniuntur, atque illis tandem ultimum insistant. Neque minus impossibilis est omne ens esse aut esse in alio: quam esse ab alio. Quare non minus necesse est dari primum subiectum, quam dari primam causam efficien-tem. Primum autem subiectum non potuit fieri nisi per creationem. Si enim factum esset ex alio subiecto præsupposito, non esset primum, sed illud aliud quod supponit, & ex quo fit. Quod autem dicitur de Deo Roman. I. v. ult. *Ex ipso, & per ipsum, & in ipso sunt omnia*, significat tantum Deum esse fontem totius esse creati, ex quo cætera emanant, non tamen ut ex causa materiali.

15. Attamen quod non omnia per creationem subiecte sumptam immediate extiterint, patet ex Sap. II. *Creavit orbem terrarum ex materia inuisibili*. Quibus verbis significatur Deum orbem terrarum, id est, cælos, & corpora elementaria, & mixta, creasse, latè, id est, produxisse, ex materia naturæ saltem ordine prius creata, & per se quidem inuisibili & informi, Dei tamen beneficio formata & illustrata. Item ex Genes. I. constat Deum multa fecisse concurrentibus causis secundis, quibus semen creandi virtus negatur ab omnibus, ut videbimus sect. sequenti.

16. Ex definitione creationis in titulo proposita collige potest esse quod S. Doctor tradit q. 45. art. 3. creationem, formaliter non esse aliquid in creatura distinctum ab ipsa. Etenim si sermo est de creatione activa, seu creare, ita est in Deo create, non in creatura: nihilque est aliud, quam usus & exercitium virtutis creaturæ, prout seipsam exercet, & perit extra se effectum ex nihilo. Si generatim actio productiva nihil est aliud, quam usus & exercitium virtutis productivæ ut ponentis effectum: hinc est virtus ipsa productiva esse exercens & impendens in id quod producit. Creatio vero passiva seu creati, dicit tantum rem quæ ex nihilo fit virtute creatis: in qua præter virtutem creatis extrinsecam, & ipsam rem per illam existentem, non est aliquid intermedium distinctum, sed est tantum res ex nihilo existens, quæ pendet & est per se ipsam à Deo: sicut & Deus per seipsum est causa ut res existat. Ac generatim fieri cuiuscunque rei, nihil est aliud præci-

se & formaliter, quam res ipsa quæ fit, prout fit & accipit esse à causa. Fit autem ipsa formaliter secundum se, & accipit esse secundum se, & non secundum aliquid aliud: pendetque intemè se tota à causa, quia se tota intemè est ens ab alio. Adde quod si creatio passiva esset aliquid re distinctum in creatura, putà modus aliquis, iuxta Suarezem & multos alios: vel esset prius quam res creata, vel simul, vel posterius. Si prius: non est ex creatura. Quia id quod est ex aliquo, præsupponit id ex quo est. Neque potest esse modus creaturæ: quia modi, per aduersarios, sunt ex re modificata, cui tam innixi & affixi sunt, ut sine illa esse non possint, ne de potentia quidem absoluta. Si verò est posterius: ergo res creata intelligitur prius constituta in esse actuali, ac proinde producta prius & creata. Neque enim primum esse actuale rei existentis non à se sed ab alio, intelligi potest existere sine productione. Si denique simul: ergo res creata fit & pendet immediate seipso, & autem mediante creatione distincta, quæ intermedia pendet & exeat à creatore: de qua etiam merito queri posset quomodo exeat immediate à Deo sine alia creatione prævia, magis quam ipsa res creata?

17. Notandum tamen quod sicut Deus non dicitur creans, nisi importandorem vi ipsius existentem ex nihilo: ita res non dicitur creata nisi importando virtutem diuinam, per quam existit. Et quemadmodum Deus dicitur creans per aliquam relationem ad effectum creatum: sic creatura dicitur creata per habitudinem ipsius ad Deum ut creatum. Quo sensu accipe doctrinam D. Thomæ q. 45. art. 3. in corp. ubi ait creationem ponere aliquid in creato secundum relationem tantum: & creationem in creatura, non esse nisi relationem quandam ad creatorem, ut ad principium sui esse.

18. Collige secundo, id quod idem S. Doctor affirmat art. 4. eiusdem quæst. creati esse proprium compositorum & subsistentium, non esse intelligendum hoc sensu, quod omnia composita, & omnia subsistentia creatur. Hoc enim non est verum formaliter & proprie, sed tantum denominatione & appropriatiue de compositis & subsistentibus constantibus forma physice. Quæ materia vel subiecto, cuiusmodi sunt omnia composita accidentalia ex substantia & accidentibus physico: & omnia composita substantia- lia ex materia & formis materialibus: & omnia subsistentia creata, in opinione eorum, qui putant subsistentiam creatam esse modum physice distinctum à substantia, & ab illa manentem ex seipsa. Nam proprie loquendo neque composita creatur, neque illa subsistentia ut talia: quia formæ illæ in rei veritate, & iuxta illorum opinionem, subsistentiæ, quibus composita & supposita formaliter constituuntur, educuntur physice ex aliquo subiecto vera actione productiva. At creatio est productio ex nihilo, id

est non ex subiecto. Non tamen obest natura creationis quod res, quæ creatur, constet multis partibus unitis, ut materia prima: dummodò partes illæ, & quicquid in re illa productum est, sit productum ex nihilo subiecti. At vnio non producitur, si, ut verum esse existimo, non distinguitur in re à partibus unitis simul sumptis. Neque vnire præcisè est creare, quia non est producere, sed tantum modificare. Omnis autem creatio est productio. Et ut distinguitur ab educatione, sufficit quod sit productio sui termini ex nihilo subiecti, id est, sine vilo subiecto, ex quo educatur.

19. Non reputat creationem fieri in aliquo

Collige tertio, non officere rationi creationis, si inopiam fiat in aliquo tanquam in recipiente, vel in toto; in modò tamen non fiat ex illo ut subiecto. Nam definitio allata & communiter recepta id tantum exigat ut res fiat ex nihilo subiecti. Et anima rationalis verè ac propriè creatur, quæ tamen fit in corpore. Quis etiam recipere sustentando & fulciendo formam, non idem est atque esse id vnde forma educitur, aut ex quo fit: sed potius est dare sustentaculum formæ, quam dare originem formæ. Quare si aliquid fiat inhærens subiecto, & ab eo sustentetur, quò tamen in eo non fit virtute contentum, atque ex eo non educatur re ipsa (ut de gratia sentium Nominales respectu animæ rationalis) illud eareus creatur: quia licet in subiecto fiat: non tamen ex subiecto. Aliud autem est formam fieri ex subiecto: & aliud, vniri subiecto. Et quoquo modo fiat, siue per creationem vt anima rationalis, siue per educationem vt cæteræ formæ substantiales sunt connaturaliter; prius natura fit, quam vnitur subiecto: quia prius natura est, quam exerceat vsum suæ vnibilitatis. Et sicut potest vniri subiecto ex quoeducta non fit: ita potest non vniri subiecto ex quoeducta fit. Neque enim idem est esse ex, & inesse. Sed quemadmodum forma secundum idem esseeductum ex subiecto potest separari à subiecto, vt fit in formis accidentalibus panis & vini Eucharistici: ita secundum idem esseeductum ex subiecto, potest esse primò & conferuari deinceps, sine vnione & inhærentia in subiecto.

Formæ prius natura sunt, quam vniantur subiecto.

hr. 3. Tu creasti omnia. Apoc. 4. quæ tamen sine Ecclesiæ interpretatione & traditione non sufficerent. Possent enim aliter explicari, quod omnia quidem, sed non solus creauerit: sicut certum est non solum omnia produxisse, sed multa causis secundis concurrentibus. Intelligenda tamen sunt iuxta Ecclesiæ sensum & traditionem, vt de Deo singulariter dicta citra consortium vilius concreantis. Cuius traditionis testes antiquissimi sunt Iren. Tertul. Athan. Basil. Cyrill. Alexand. August. & alij à Valentia relati disp. 3. punct. 4. Qui contrarium asserentes pro hæreticis habent. Damascen. quidem de Angelis sic loquitur lib. 2. de fide cap. 3. in fine, Quorquor autem sunt qui essentiam vllam: quæcunque tamen illa sit, ab Angelis præcreatam esse concordant, horum ore pater ipsorum diabolus loquitur. At qui si tanta vis vlli creaturæ competeret: maximè Angelis, creaturis nobilissimis. Simili modo argumentatur D. Thomas art. cit. 5. sed contra, vbi relato D. Augustini testimonio ex lib. 3. de Trinit. cap. 8. affirmantis, neque bonos, neque malos Angelos posse esse creatos: alius cuius rei: concludit, multò minùs igitur alias creaturas.

Valentia.

Damasc.

Vnde secundò infero nullam esse creaturam non modò non creasse re ipsa, sed neque etiam ad creandum connaturalem vim habuisse. Deus enim potentias naturales, quas creaturis ad operandum dedit, non priuatè cõmuniter & vniversaliter exercitijs & operationibus, quas naturaliter habere aptæ sunt. Ergo si nulla creatura creauit, signum est nullam habere vim naturalem ad creandum. Confirmatur, quia nullum apparet vestigium tantæ virtutis creaturis concessæ, & connaturaliter debita. Omnes enim causæ secundæ nobis notæ nihil produciunt nisi ex subiecto. Imò non tantum ab illo pendent: verum etiam à dispositione vel aptitudine. Longè autem abest ab hac dependentia virtus creatiua, quæ penitus ex nihilo subiecti producit. Ergo cum omnes creaturæ nobis notæ, in omni suo operandi modo nobis cognitæ, habeant conditionem tam alienam à virtute creandi: fictitium est eam illis tribuere. Alias verò præter nobis notas, quibus id competat, sine vilo fundamento asserere, aliter à ratione est.

21. Nulla creatura habet vim creandi.

SECTIO III.

An Dei solius proprium sit creare?

22. D. Thom. Dei solius proprium est creare.

Circa secundum caput initio sectionis præcedentis propositum, D. Thomas q. 45. art. 5. affirmat Dei solius esse creare, ita vt nihil aliud, præter Deum, quidquam propriè creauerit. Idemque docent communiter Theologi, & tanquam certum fide diuina tradunt, atque ad eius confirmationem hoc & similia Scripturæ testimonia proferunt: Qui creauit omnia Deus est, H.

22. Addo tertio, ita solius Dei proprium esse creare, vt vis creandi non possit vlli creaturæ vel existenti, vel possibili communicari, siue naturaliter, siue etiam obedientialiter. Ita communis sententia Theologorum, cui patrociantur sancti Patres: vt Basil lib. 4. contra Eunom. vbi probat filium esse verum Deum, quia creare potest. Et Athanas. sermo. 3. contra Arianos vbi sic habet: Administrare creaturarum, & seruum est: condere autem atque creare, solius Dei, & Verbi eius, & sapientia. Et Cyrill. Alexandr. lib. 2. contra Iulian. longè ante finem, vbi docet creare esse proprium solius

Ac ne obedientialiter quidem habere potest. Basil.

Athanas.

Cyrrill.